

Planinarska kuća Akademik Josip Roglić foto: Neven Ris

UVOD

Biokovo (pučanstvo Zagore zove ga i Bijakova) planinski je masiv u Splitsko-dalmatinskoj županiji, koji dijeli Jadran od Dalmatinske zagore. Proteže se od prijevoja Dubci na zapadu do prijevoja Sarnac na istoku, te od prijevoja Turija iznad Župe na sjeveru do makarskog poluotoka Osejava na jugu. U masiv Biokovo u širem smislu ubrajaju se i planine Rilič i Sutvid kao jedna cjelina, te Vrgorsko gorje s hrbatima Šibenika, Mihovila i Matokita kao druga.

Biokovom dominiraju ponikve. Neke su izrazito duboke, čak i više od 100 metara. Neke su urušene, dok se neke nastavljaju u duboke jame. Ovaj specifični oblik površinskog krša naziva se mrežasti krš.

Zbog tih specifičnosti Biokovo nam je oduvijek bilo interesantno za sustavna istraživanja. No, zbog nama relativno velike udaljenosti prošao je određeni vremenski period dok se nismo odlučili za veća speleološka

istraživanja na tom području.

Prvi dogovori padaju preko g. Romana Ozimeca, te konačno odlučujemo organizirati akciju, kako bi dobili bolji uvid u teren. Kao prioritet dali smo si za zadatak istražiti još od prije poznatu Jamu Jelovaču i rekognoscirati područje Crnog Dola (Crnodol). Jama Jelovača je prvi put istraživana davne 1961. godine kada je akademik Josip Roglić sa svojom ekspedicijom vršio istraživanja jama i špilja Biokova. Speleolozi su bili članovi Mladosti Zagreb inače studenti sveučilišta u Zagrebu. Pod vodstvom profesora Roglića pripreme za istraživanje planine Biokovo proveli su 1960. godine, a terensko istraživanje izvedeno je u ljeto 1961. godine kada su se u Jelovaču spustili do dubine od cca 50-tak metara. Istraživanja nakon toga nisu nastavljena, i duži vremenski period teren je ostao netaknut. Interesantno je da je Jama Jelovača dobila od mještana naziv po jeli koja je rasla uz rub jame, a srušena je u samu jamu.

TOPOGRAFSKI POLOŽAJ I PRISTUP

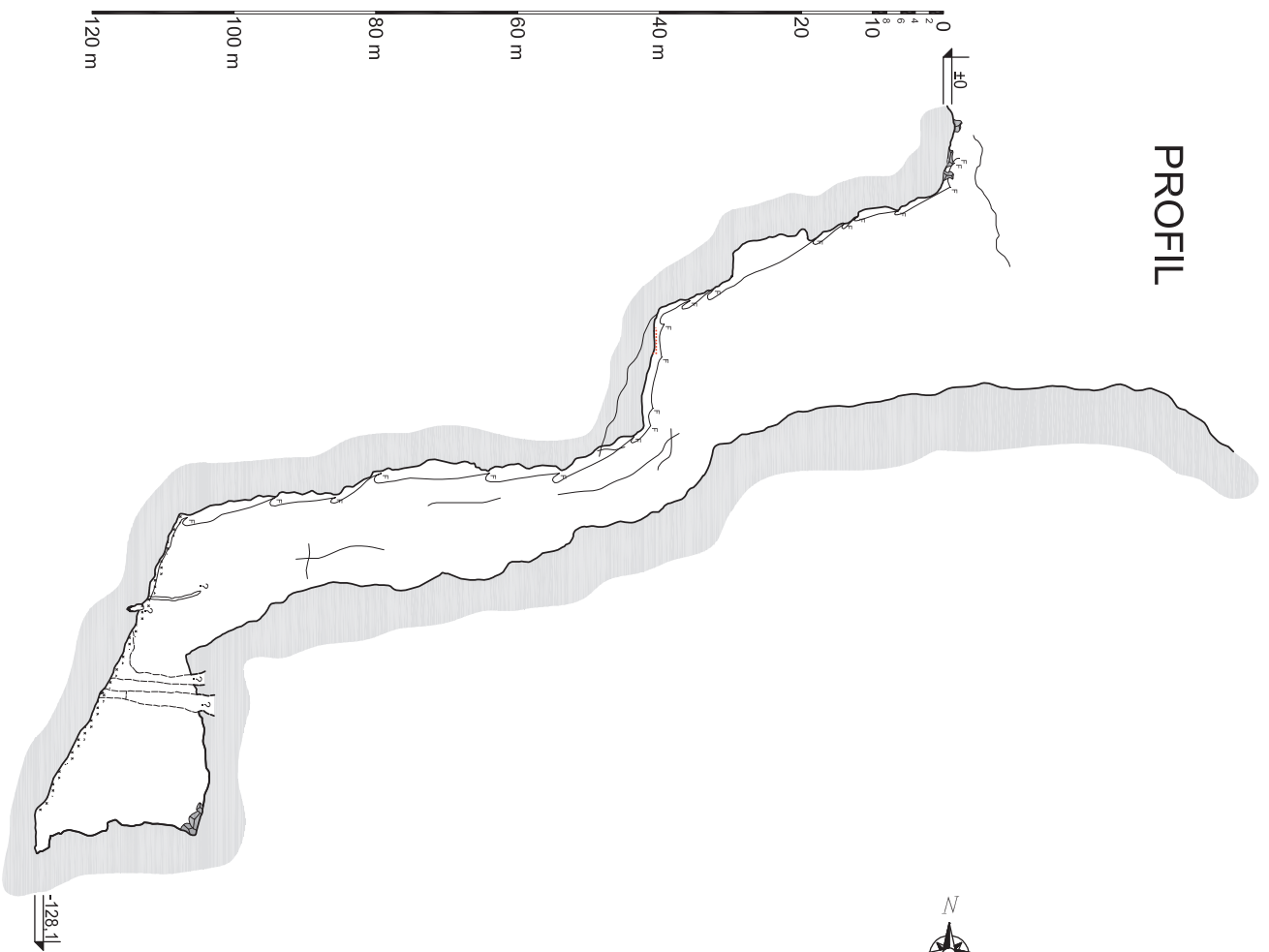
Jama Jelovača nalazi se cca 670 m SW (polu sata hoda) od planinarske kuće na Čuliji (900 mnm) na području Crnodola (Crni dol), Biokovo.

Planinarska kuća na Čuliji maleni je kameni objekt uređen za planinarske potrebe. Udaljena je 1,5-2 h hoda, gdje kod rodne kuće akademika Josipa Roglića u zaselku Rogliči (Splitsko-dalmatinska županija u sastavu sela Župa Biokovska, općina Zagvozd) počinje pristupni put koji je markiran.

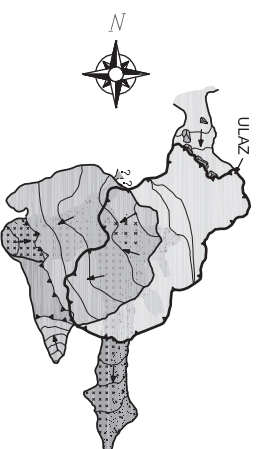
Koordinate ulaza: X = 47 96 435,3 N; Y = 64 28 170,7 E; Z = 1000 mnm

Pristup objektu: sa autoceste se skrene na izlazu Zagvozd i ide se do zaselka Rogliči. U blizini rodne kuće akademika Josipa Roglića (postavljena spomen ploča) nalazi se pristupni put koji je markiran. Krene se SW u brdo. Nakon cca 1,5-2 h hoda dolazi se do planinarske kuće Čulija. Od kuće Čulija postoji staza koja vodi SW prema Jami

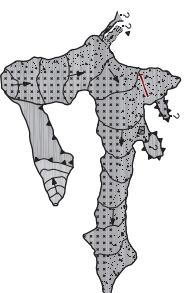
PROFIL

TLOCRT

IZDVOJENI TLOCRT DNA

Istražili:

1961. - Mladost Zagreb, SDH
2012. - SD Karlovac, Breganja, SK Samobor

FIX Ø8

Br. pločice:		lipanj 2012.		TLOCRTNA DULJINA:	
047-0428		KOORDINATE (Gauss-Krüger)		STVARNA DULJINA:	
Rogličići, župa Biokovska, općina Zagvozd		X = 47 96 453,3 N Y = 64 28 170,7 E Z = 1000 mmm		180,9 m	
TOPOGRAFSKI SNIMIO:		DUBINA:		POLIGONALNA DULJINA:	
Neven Riš		-128,1 m		289,4 m	
MJEŠTILO:		Andrej Turina			

Jelovača. Od Čulije do Jame ima cca pol sata hoda. Jama se nalazi odmah blizu staze, cca 10 m SW.

TIJEK ISTRAŽIVANJA

U organizaciji Speleološkog društva Karlovac, potpomognuti sa članovima Breganje i Speleološkog kluba Samobor 21. lipnja u četvrtak u večernjim satima nas šestero: Predrag Rade, Goran Mandić, Boris Bukovčak, Neven Ris (SD Karlovac), Domagoj Tomašković (SK Samobor), Andrej Turina (Breganja); otputilo se prema Biokovu preko Zagvozda u Župu Biokovsku, zaselak Rogliči.

Oko 1 ujutro stižemo u Rogliče te odlazimo na spavanje, kako bi se što ranije digli i time izbjegli jako Sunce. Cilj je bio drugi dan se što ranije otputiti prema planinarskoj kući Čulija.

Drugi dan se dižemo rano ujutro oko pola 6. Nakon kratkog razgovora pripremamo svu potrebnu osobnu i društvenu opremu.

Tu nam prema dogovoru dolazi i g. Stjepan Roglič sa kolegom, te od njega preuzimamo ključ za korištenje planinarske kuće Čulija. Daju nam upute i savjete, te nas upućuju na manje strmu stazu kako bi si olakšali transport opreme. Natovareni i dobro informirani krećemo oko 7 ujutro prema Čuliji.

Zbog jakog Sunca i težine ruksaka, u više navrata odmaramo, te koristimo priliku pogledati i par označenih speleoloških objekata koji se nalaze odmah uz put.

Za cca 3.5 sata stižemo na planinarsku kuću. Raspremamo stvari, te uz odmor i osvježanje pregledavamo kartu i okvirno dogovaramo plan istraživanja.

Nakon što je Sunce malo popustilo uzimamo osobnu i društvenu opremu za jamu, te ju transportiramo do Jame Jelovača.

Budući smo imali nešto vremena prije zalaska Sunca, P. Rade odlučuje postaviti dijelom jamu. Jama je taj dan postavljena do dubine od cca 50 m. Zadovoljni odrađenim vraćamo se nazad u planinarsku kuću, gdje smo

Spuštanje u jamu foto: Boris Bukovčak

nastavili druženje.

U subotu se dižemo rano ujutro, te uz okrijepu razrađujemo plan akcije. Pridružuje nam se taj dan i S. Roglič sa kolegama, koji nam uvelike pomažu oko samog terena, budući se radi o području koje je dosta zahtjevno za kretanje i orijentaciju.

Vrlo brzo smo spremni, te se dijelimo u dvije ekipe. Prva ekipa odlazi E od Jame Jelovača rekognoscirati teren, dok druga ekipa kreće s daljnjim postavljanjem i istraživanjem Jame Jelovača.

Spuštamo se na dno, te strmim siparom dolazimo do najniže točke gdje nažalost nije primijećena mogućnost daljnjeg napredovanja kroz objekt. Sustavno dalje istražujemo uz sipar prema početku vertikale sva potencijalna mjesta. Primijećena su dva penja na sredini sipara, zarušeni odvojak od par

metara i uska neprolazna pukotina iza koje se, koliko je to bilo moguće osvijetliti, vidi mogućnost prolaska u nove dijelove. Zbog prevelikog obima posla koji bi se morao odraditi, ovi upitnici su ostavljeni za neku drugu priliku. Za to vrijeme počelo se i sa topografskim snimanjem objekta što je na kraju i rezultiralo gotovim nacrtom. Raspremamo jamu zadovoljni odrađenom akcijom. Taj dan imali smo priliku pogledati još nekoliko okolnih speleoloških objekata te zabilježiti nekoliko novih ulaza u za sada neistražene speleološke objekte.

Topografski snimio: Neven Ris
Mjerio: Andrej Turina
Fotografski snimili: Neven Ris, Boris Bukovčak, Andrej Turina
Sudionici istraživanja: Predrag Rade, Goran Mandić, Boris Bukovčak, Neven Ris (SD Karlovac), Andrej Turina (Breganja), Domagoj Tomašković (SK Samobor)

Ulazni dio foto: Boris Bukovčak

MORFOLOGIJA JAME JELOVAČA

Otvor ulaza Jame Jelovača pruža se u smjeru jugozapada (na pukotini 205° - 25°). Širina mu je 16,6 m, a duljina 30 m. Pristup ulazu je sa manjeg platoa tlocrtnih dimenzija 8,8 x 2,7 m.

Na južnoj strani ulaza nalazi se strma litica, dok se istočni i zapadni rub lagano uzdižu u smjeru jugozapada.

Ulazna vertikala do prve manje police ima 29,7 m. Potom nastavlja prema drugoj polici kao skok od 11 m. Druga polica nastavlja kao strma kosina gdje je u ljetnim mjesecima moguće pronaći snijeg nataložen tijekom zime.

Nakon 20-tak m kosine (druga polica) slijedi vertikala od 60 m. Tu jama

Najniža točka jame na 128 metara foto: Neven Ris

mijenja smjer prema sjevero-zapadu. Zatim Jama dalje nastavlja mijenjajući smjer prema istoku, u vidu prostranog, strmog sipara punog snijega i leda.

Nakon otprilike 14 m jama mijenja smjer prema jugu u duljini od oko 30 m, i dalje kao prostrani sipar. Tu se dolazi do najniže točke u jami. Na tlu je nešto blata, vode, snijega i leda.

Što se tiče perspektive daljnjih istraživanja na sredini sipara uočena su dva dimnjaka. Također blizu početka sipara na istočnoj stijenci primijećeno je zarušenje koje nije moguće proći i uska, za sada neprolazna, pukotina koja se lagano uzdiže a iza koje se vidi prostor.

ZAKLJUČAK

Jama Jelovača poznata je još od davnina žiteljima Župe Biokovske. Prvi put je istraživana davne 1961. godine kada je akademik Josip Roglič sa svojom ekspedicijom vršio istraživanja jama i špilja Biokova. Speleolozi su bili članovi Mladosti Zagreb inače studenti sveučilišta u Zagrebu. Pod vodstvom profesora Rogliča pripreme za istraživanje planine Biokovo proveli su 1960. godine, a terensko istraživanje izvedeno je u ljeto 1961. godine. Uvidjevši značaj okolnog terena, istraživanja nastavljaju članovi Speleološkog društva Karlovac u lipnju 2012. Jama je topografski snimljena, te istražena. Uočeno je i nekoliko mjesta na kojima je moguće daljnje pružanje objekta, ali za sada neprolazno. Svakako se radi o perspektivnom i zanimljivom

Izlaz iz jame foto: Andrej Turina

terenu na kojem je potrebno nastaviti sustavno speleološka istraživanja.

JELOVAČA PIT IN THE BOKOVO MOUNTAIN

The inhabitants of Biokovo parish have known about the existence of the Jelovača pit since the ancient times. It was thanks to the academician Josip Roglič that the first exploration of the pit started in 1960s when members of the Croatian speleological society reached the depth of some 50 metres. Having realised the importance of the surrounding terrain, members of the Speleological society Karlovac in collaboration with the Speleological club Samobor and Breganja resumed the explorations of the pit in June 2012. They got to an approximately 60 m vertical over a spacious shelf at the depth of 50 m. At the very bottom of the newly explored vertical the pit continues in the form of a big, steep rock creep covered with snow and ice which ends in layers of mud, water, snow and ice. The lowest point of the pit, -128 m, was reached. The pit was topographically recorded and systematically explored. With a view to further explorations two chimneys were spotted in the middle of the rock creep. A cave-in, impossible to enter, located at the beginning of the rock creep on the east wall was also noticed, and a narrow, slightly increasing and currently impassable opening with space behind. This is surely a very interesting area which will witness further explorations in 2013.